Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2020, sen. zn. 29 ICdo 2/2019, ECLI:CZ:NS:2020:29.ICDO.2.2019.1

Číslo: 49/2021

Právní věta:

Tam, kde v případech uvedených v § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. rozhodl odvolací soud, lze podat žalobu pro zmatečnost buď jen proti jeho rozhodnutí, nebo rovněž proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže trpí zmatečností; rozhodnutí soudu prvního stupně však nelze napadnout samostatně, neboť jeho právní moc (jako jedna z podmínek pro podání žaloby pro zmatečnost) se odvíjí (až) od rozhodnutí odvolacího soudu.

V řízení o žalobě pro zmatečnost soud samostatně nerozhoduje (způsobem uvedeným v § 95 o. s. ř.) o přípustnosti „rozšiřování“ tvrzených důvodů zmatečnosti; s tím, zda později (v průběhu řízení o již podané žalobě) uplatněné důvody zmatečnosti jsou včasné, se vypořádá v důvodech rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost.

Osoba, která podává žalobu pro zmatečnost z důvodu zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., musí tvrdit (chce-li s takovou žalobou uspět), že jako účastník řízení neměla procesní způsobilost nebo nemohla před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2 o. s. ř.) a (současně) nebyla řádně zastoupena. Jen v souvislosti s takovými tvrzeními dává smysl určení počátku běhu subjektivní tříměsíční lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 2 o. s. ř., tedy dne, kdy účastníku byl ustanoven zástupce nebo kdy odpadla překážka, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat nebo pro kterou nemohl před soudem vystupovat. Tvrzení toho, kdo podává žalobu pro zmatečnost, že procesní způsobilost neměl nebo nemohl před soudem vystupovat a nebyl řádně zastoupen jiný účastník řízení, nevystihuje z obsahového hlediska zmatečnostní vadu řízení dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., takže je vyloučeno na jeho základě spojovat počátek běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost se skutečnostmi uvedenými v ustanovení § 234 odst. 2 o. s. ř. (platí pro ně obecná subjektivní lhůta dle § 234 odst. 1 o. s. ř.).

Je-li dlužník v době doručování rozhodnutí o úpadku zastoupen advokátem, pak na základě pravidla, že rozhodnutí o úpadku doručí dlužníku „zvlášť“, a to „do vlastních rukou“ (§ 75 odst. 2, § 138 odst. 1 insolvenčního zákona), je insolvenční soud povinen doručit je „do vlastních rukou“ pouze tomuto advokátu (nikoli již dlužníku samotnému). Doručí-li insolvenční soud v této procesní situaci rozhodnutí o úpadku pouze do vlastních rukou dlužníka, nebo doručí-li je jak do vlastních rukou advokáta, tak do vlastních rukou dlužníka, je doručení do vlastních rukou dlužníka neúčinné.

Doručení písemnosti (prostřednictvím datové schránky právnické osoby) do vlastních rukou adresáta, jímž je advokátní kancelář (společnost s ručením omezeným), ve které působí advokát, jemuž účastník řízení udělil procesní plnou moc, nedokládá doručení písemnosti do vlastních rukou tohoto advokáta.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2020

Spisová značka: 29 ICdo 2/2019

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Doručování, Doručování vyhláškou, Insolvenční řízení, Žaloba pro zmatečnost, Zastoupení

Předpisy: § 138 odst. 1 IZ
§ 20 IZ
§ 229 o. s. ř.
§ 232 o. s. ř.
§ 234 o. s. ř.
§ 235 o. s. ř.
§ 252 IZ
§ 4 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 5 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 71 IZ
§ 74 IZ
§ 75 IZ
§ 96 odst. 2 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 10. 2018.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 26. 6. 2015, ve znění usnesení ze dne 17. 7. 2015, rozhodl Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) o insolvenčním návrhu věřitelů 1/ Sberbank CZ, a. s., a 2/ Komerční banky, a. s., tak, že (mimo jiné):

[1] Zjistil úpadek dlužníka V. K. (bod I. výroku).

[2] Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod II. výroku).

[3] Ustanovil insolvenčního správce (bod III. výroku).

2. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 25. 11. 2015 potvrdil usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. června 2015 (ve znění opravného usnesení ze dne 17. 7. 2015) v bodech I., II. a III. výroku.

3. Usnesením ze dne 24. 10. 2016, Nejvyšší soud odmítl dovolání dlužníka proti usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015.

4. Usnesením ze dne 4. 5. 2018 insolvenční soud:

[1] Zamítl žalobu pro zmatečnost podanou dlužníkem proti usnesení insolvenčního soudu ze

dne 26. 6. 2015 (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit prvnímu insolvenčnímu navrhovateli na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 2.178 Kč (bod II. výroku).

[3] Určil, že dlužník a druhý insolvenční navrhovatel vůči sobě nemají právo na náhradu nákladů řízení (bod III. výroku).

[4] Určil, že o náhradě nákladů řízení advokáta Mgr. L. S., ustanoveného dlužníku, bude rozhodnuto samostatným usnesením (bod IV. výroku).

Šlo o druhé rozhodnutí insolvenčního soudu o žalobě pro zmatečnost, když usnesení ze dne 6. 6. 2016, jímž insolvenční soud žalobu pro zmatečnost rovněž zamítl, k odvolání dlužníka zrušil Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 19. 12. 2017 a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

5. Insolvenční soud – vycházeje z ustanovení § 229 odst. 1, § 232 odst. 2, § 234 odst. 1, § 235 odst. 1, § 235a odst. 1 a § 235e odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) – dospěl k následujícím závěrům:6. Žaloba pro zmatečnost podaná (až) 18. 1. 2016 (doplněná podáními dlužníka z 10. 3. 2016, 30. 5. 2016 a 1. 6. 2016) je přípustná, není však včasná.

7. Původní žalobu odůvodnil dlužník zmatečnostními vadami dle § 229 odst. 1 písm. b/ a d/ o. s. ř., doplňujícími podáními pak namítl též existenci zmatečnostních vad dle § 229 odst. 1 písm. c/ a e/ o. s. ř. Uplatněným důvodem zmatečnosti je soud vázán a napadené rozhodnutí nesmí posuzovat z jiného důvodu. Měnit důvody zmatečnosti po uplynutí lhůty k podání žaloby pro zmatečnost zakazuje ustanovení § 232 odst. 2 o. s. ř.

8. Usnesení insolvenčního soudu, proti němuž žaloba pro zmatečnost směřuje, bylo doručeno dlužníku 20. 7. 2015 (takže posledním dnem lhůty k podání žaloby pro zmatečnost byl (v souladu s ustanovením § 234 odst. 1 o. s. ř.) 20. 10. 2015.

9. K námitce, že napadené usnesení nedoručil na dlužníkem označenou adresu („L. 1/2“), poukazuje insolvenční soud na to, že ač proti předmětnému usnesení podal odvolání i dovolání, tuto námitku dlužník poprvé uplatnil až v odvolání proti prvnímu rozhodnutí insolvenčního soudu o žalobě pro zmatečnost. V žalobě pro zmatečnost a v jejích doplněních dlužník jako svou adresu uvádí adresu „L. 1“, respektive „L. 1/3“. V situaci, kdy dlužník sám označuje svou adresu neúplně („L. 1“, tedy pouze číslem orientačním), má insolvenční soud námitku, že předmětné usnesení nebylo dlužníku řádně doručeno, za účelovou, dovolávaje se dále závěrů zrušujícího usnesení odvolacího soudu ze dne 19. 12. 2017 na dané téma.

10. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 17. 10. 2018:

[1] Potvrdil usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. 5. 2018 v bodech I. a IV. výroku (první výrok).

[2] Zrušil usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. 5. 2018 v bodech II. a III. výroku (druhý výrok).

11. Odvolací soud – vycházeje rovněž z ustanovení § 232 odst. 2 a § 234 odst. 1 o. s. ř. – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení ve vztahu k výroku o zamítnutí žaloby pro zmatečnost k následujícím závěrům:

12. Žalobu pro zmatečnost lze podat proti pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu a v případech uvedených v § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. také proti pravomocným rozhodnutím soudu prvního

stupně. Rozhodl-li v případech uvedených v § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. odvolací soud, lze žalobu podat, buď jen proti jeho rozhodnutí, nebo rovněž proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže trpí zmatečností. Rozhodnutí soudu prvního stupně však nelze napadnout samostatně. Srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1812 (dále jen „Komentář“).

13. Rozhodujícím důvodem pro zamítnutí předmětné žaloby, který insolvenční soud náležitě nezdůraznil, je její nepřípustnost, neboť směřuje samostatně a pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Dlužník sice napadl rozhodnutí soudu prvního stupně (insolvenčního soudu) ve věci samé, to ovšem nenabylo právní moci samostatně, ale až ve spojení s potvrzujícím usnesením odvolacího soudu (z 25. 11. 2015). Ze spisu neplyne, že by dlužník současně napadal usnesení odvolacího soudu z 25. 11. 2015, které „napadl samostatnou žalobou pro zmatečnost“. Skutečnost, že napadá též usnesení odvolacího soudu z 25. 11. 2015, tvrdí dlužník poprvé až v (nynějším) odvolání.

14. Odvolací soud se (dále) ztotožňuje se závěrem insolvenčního soudu, že žaloba je opožděná, když insolvenční soud doručil předmětné usnesení dlužníku 20. 7. 2015, včetně hodnocení tvrzení, že k doručení nedošlo pro nesprávně označenou adresu, jako účelového. Usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015 pak bylo doručeno právnímu zástupci dlužníka dne 29. 6. 2015. Dlužník sice tomuto právnímu zástupci vypověděl plnou moc dne 11. 6. 2015, vypovězení plné moci se však stalo vůči insolvenčnímu soudu účinným (v souladu s ustanovením § 28 odst. 2 o. s. ř.) až dne 2. 7. 2015 (kdy bylo oznámeno insolvenčnímu soudu).

15. Posledním dnem tříměsíční zákonné lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost dlužníkem tak byl (v souladu s ustanovením § 234 odst. 1 o. s. ř.) 20. 10. 2015 a žaloba podaná 18. 1. 2016 je opožděná.

16. Rozšiřování důvodů žaloby pro zmatečnost je pak zapovězeno ustanovením § 232 odst. 2 o. s. ř.

17. Námitka, že v insolvenčním spise je založena fotokopie napadeného usnesení bez podpisu předsedy senátu, je pro řízení o žalobu pro zmatečnost bez významu, neboť výčet přípustných důvodů pro žalobu pro zmatečnost uvedených v § 229 o. s. ř. je taxativní.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

18. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

> [1] Je soud povinen i v případě řešení procesní otázky (např. včasnosti či přípustnosti žaloby) poučit účastníka dle ustanovení § 118a o. s. ř. a umožnit mu, aby doplnil vylíčení rozhodných skutečností?
>
> [2] Je přípustné napadnout rozhodnutí soudu více žalobami pro zmatečnost z rozličných důvodů při dodržení lhůt dle ustanovení § 234 o. s. ř.?
>
> [3] Může soud při hodnocení důkazů neučinit předmětem svých úvah důkazy zakládající právní domněnku a skutečnost jimi prokázanou popřít?
>
> [4] Může soud dle různých doručovacích adres v následných podáních účastníka řízení uzavřít, že chybné určení doručovací adresy soudem jde k tíži tohoto účastníka, a že doručením zvláštním způsobem na nesprávně určenou adresu počaly běžet lhůty k podání opravného prostředku?

19. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

20. V mezích uplatněného dovolacího důvodu pak dovolatel k položeným otázkám argumentuje následovně:

21. K otázce č. 1 (K přípustnosti žaloby pro zmatečnost).

Závěr odvolacího soudu, že žaloba pro zmatečnost je nepřípustná, jelikož směřuje samostatně a pouze proti rozhodnutí insolvenčního soudu, odporuje obsahu spisu, když již podáním doručeným insolvenčnímu soudu 4. 4. 2018 doplnil dovolatel žalobní návrh tak, že se domáhal jak zrušení usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015 (ve znění usnesení insolvenčního soudu ze dne 17. 7. 2015), tak zrušení usnesení odvolacího soudu ze dne 25. l1. 2015 (a zastavení insolvenčního řízení); to, že insolvenční soud nerozhodl o takto doplněném žalobním návrhu, přitom namítl v odvolání.

22. V tom, že jej odvolací soud při odvolacím jednání, jež se konalo 17. 10. 2018, neseznámil se svým závěrem o opožděnosti a nepřípustnosti žaloby pro zmatečnost a neumožnil mu ve smyslu ustanovení §118a o. s. ř., aby svá tvrzení doplnil, spatřuje dovolatel vadu řízení, dovolávaje se potud „judikatury“ Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 850/2001 a 29 Odo 149/2002 [správě jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 850/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 12, ročník 2003, pod číslem 209, a o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2004, sp. zn. 29 Odo 149/2002, uveřejněný v časopise Soudní Judikatura číslo 3, ročník 2004, pod číslem 49; rozsudky jsou (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

23. K otázce č. 2 (K nemožnosti měnit důvody zmatečnosti).

Potud dovolatel namítá, že ustanovení § 232 odst. 2 o. s. ř. (aplikované odvolacím soudem na jeho podání ze dne 30. 5. 2016) na danou věc nedopadá, jelikož 31. května 2016 doručil insolvenčnímu soudu další (včasnou) žalobu pro zmatečnost založenou na existenci vady řízení uvedené v ustanovení § 229 odst. 1 písm. e/ o. s. ř.; postup soudů, které tuto „žalobu“ mají za doplnění původní žaloby pro zmatečnost, nemá za správný.

24. K otázkám č. 3 a 4 (K domněnce doručení a k doručovací adrese).

Z provedeného dokazování neplyne závěr, že usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015 bylo (přímo) dovolateli doručeno (v souladu s ustanovením § 49 odst. 4 o. s. ř.) dne 20. 7. 2015. Oznámení o uložení zásilky bylo totiž podle potvrzení České pošty s. p. (dále jen „pošta“) vloženo 8. 7. 2015 do domovní schránky adresáta na adrese „L. 1/3“, nikoli do domovní schránky na adrese „L. 1/2“, kde má dovolatel trvalé bydliště. Doručenka pošty tak v souladu s ustanovením § 50f odst. 3 a § 133 o. s. ř. zakládá právní domněnku, že bylo doručeno na adresu „L. 1/3“. Předmětné usnesení tak sice bylo doručeno do domovní schránky adresáta, avšak na adresu určenou v rozporu s ustanovením § 80 odst. 2 insolvenčního zákona. Podáním rozhodným pro určení doručovací adresy totiž bylo podání dovolatele z 5. 4. 2015 (A-48). To, že následně dovolatel uváděl ve svých podáních jinou doručovací adresu, nemůže mít zpětně vliv na povinnost insolvenčního soudu určit doručovací adresu ohledně předmětného usnesení v souladu s ustanovením § 80 odst. 2 insolvenčního zákona.

25. Uzavřel-li odvolací soud, že předmětné usnesení bylo též doručeno tehdejšímu právnímu zástupci dovolatele, pak přehlédl, že usnesení takto nebylo doručeno (v souladu s ustanovením § 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů) do datové schránky

tohoto zástupce (advokáta – fyzické osoby), nýbrž (podle § 5 zákona č. 300/2008 Sb.) do datové schránky obchodní společnosti vykonávající advokacii. Dovolatel nezpochybňuje, že mu předmětné usnesení bylo doručeno (v souladu s ustanovením § 74 odst. 1 insolvenčního zákona), namítá ale, že mu nebylo doručeno „zvláštním způsobem“.

26. Odvolacímu soudu dovolatel dále vytýká, že stručně přešel jeho námitku, že v procesním spisu je založena pouze fotokopie předmětného usnesení bez podpisu samosoudce. Míní, že nezachytila-li podpis samosoudce tato fotokopie, pak je dáno, že ani originál usnesení nebyl podepsán samosoudcem nebo jinou oprávněnou osobou. Odtud dovozuje, že odvolací soud se odchýlil od závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012, uveřejněného pod číslem 1/2014 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 1/2014“), respektive rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 26 Cdo 2172/2000.

27. Závažnou vadu řízení spatřuje dovolatel i v tom, že s druhým insolvenčním navrhovatelem soudy jednaly prostřednictvím advokáta JUDr. P. B. (dále jen „P. B.“), tomu však druhý insolvenční navrhovatel vypověděl plnou moc 16. 1. 2015 a v řízení za něj jedná pověřený zaměstnanec (A-19).

III.
Přípustnost dovolání

28. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

29. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním otevřených právních otázek jde o věc v insolvenčních souvislostech dovolacím soudem neřešenou.

IV.
Důvodnost dovolání

30. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

31. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

32. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

33. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona:

§ 229 (o. s. ř.)

(1) Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže

(…)

b/ ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení,

c/ účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2) a nebyl řádně zastoupen,

d/ nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba,

e/ rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící,

(…)

§ 232 (o. s. ř.)

(1) Žaloba musí vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu je napadá, důvod žaloby (důvod obnovy řízení nebo zmatečnosti), vylíčení skutečností, které svědčí o tom, že je žaloba podána včas, označení důkazů, jimiž má být důvodnost žaloby prokázána, jakož i to, čeho se ten, kdo podal žalobu, domáhá.

(2) Rozsah, v jakém se rozhodnutí napadá, a důvod žaloby (důvod obnovy řízení nebo zmatečnosti) mohou být měněny jen v průběhu trvání lhůt k žalobě.

§ 234 (o. s. ř.)

(1) Není-li dále stanoveno jinak, musí být žaloba pro zmatečnost podána ve lhůtě tří měsíců od doručení napadeného rozhodnutí.

(2) Z důvodu zmatečnosti uvedeného v § 229 odst. 1 písm. c/ lze žalobu podat ve lhůtě tří měsíců, která počíná běžet dnem, kdy účastníku byl ustanoven zástupce nebo kdy odpadla překážka, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat nebo pro kterou nemohl před soudem vystupovat, nejpozději však do tří let od právní moci napadeného rozhodnutí.

(3) Z důvodu zmatečnosti uvedeného v § 229 odst. 1 písm. e/ lze žalobu podat ve lhůtě tří měsíců od té doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl, nejpozději však do tří let od právní moci napadeného rozhodnutí.

(…)

§ 235 (o. s. ř.)

(1) Prominutí zmeškání lhůt k žalobě není přípustné.

(2) Bylo-li proti žalobou napadenému rozhodnutí podáno také dovolání, nepočítá se do běhu lhůt podle § 234 odst. 1 až 4 doba od právní moci napadeného rozhodnutí do právní moci rozhodnutí dovolacího soudu.

§ 20 (insolvenčního zákona)

(1) Ustanovení části první hlavy třetí občanského soudního řádu, která se týkají jednání za právnickou osobu, stát a územní samosprávní celky a zastoupení účastníků řízení, platí obdobně pro insolvenční řízení a incidenční spory.

(…)

§ 71 (insolvenčního zákona)

(1) Soudní rozhodnutí, předvolání, vyrozumění nebo jiná písemnost insolvenčního soudu nebo účastníků se v insolvenčním řízení doručují pouze zveřejněním písemnosti v insolvenčním rejstříku (dále jen „doručení vyhláškou“), ledaže zákon stanoví pro určité případy nebo pro určité osoby i zvláštní způsob doručení.

(2) Při doručení vyhláškou se písemnost považuje za doručenou dnem, popřípadě okamžikem jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku; okamžikem zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku se rozumí den, hodina a minuta zveřejnění.

(3) Povinnost insolvenčního soudu zveřejnit vyhláškou různé údaje, stanovená v tomto zákoně, je splněna zveřejněním příslušné písemnosti v insolvenčním rejstříku; při zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku platí odstavec 2 obdobně.

§ 74 (insolvenčního zákona)

(1) Zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku je dokladem o doručení i při zvláštním způsobu doručení této písemnosti.

(2) Je-li s doručením písemnosti, pro kterou zákon stanoví zvláštní způsob doručení, spojen začátek běhu lhůty k podání opravného prostředku nebo k jinému procesnímu úkonu, začíná lhůta běžet ode dne, kdy byla písemnost doručena adresátu zvláštním způsobem. O tom musí být adresát poučen.

§ 75 (insolvenčního zákona)

(1) O zvláštní způsob doručení jde tehdy, jestliže zákon ukládá, aby písemnost byla doručena zvlášť nebo do vlastních rukou adresáta.

(2) Nestanoví-li tento zákon jinak, doručuje se písemnost v insolvenčním řízení zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci, státnímu zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení, a věřitelskému výboru. Soudní rozhodnutí se doručuje zvlášť také osobám, o jejichž podání insolvenční soud rozhoduje, a osobám, které mají v insolvenčním řízení něco osobně vykonat. Písemnosti, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis, se doručují zvlášť také orgánu, který vede obchodní nebo jiný rejstřík, v němž je dlužník zapsán.

(…)

§ 96 (insolvenčního zákona)

(…)

(2) V řízení o žalobě pro zmatečnost podané proti rozhodnutí insolvenčního soudu vydanému v insolvenčním řízení se nepoužije § 235 odst. 2 občanského soudního řádu. Rozhodnutí, jímž bylo na základě žaloby pro zmatečnost zrušeno rozhodnutí insolvenčního soudu vydané v insolvenčním řízení, je účinné ode dne právní moci.

§ 252 (insolvenčního zákona)

(…)

(3) Prohlášení konkursu není samo o sobě důvodem zániku pověření a plných mocí udělených

dlužníkem pro insolvenční řízení. Pohledávky pověřené osoby nebo zmocněnce vzniklé z tohoto důvodu po prohlášení konkursu nelze uspokojit z majetkové podstaty, pokud nejde o pohledávky pracovněprávní.

(...)

34. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona již v době, kdy insolvenční soud vydal usnesení, jež je předmětem žaloby pro zmatečnost, a do vydání napadeného usnesení nedoznala změn.

35. Ve výše ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k položeným otázkám následující závěry:

36. K otázkám č. 1 a 2 (K přípustnosti žaloby pro zmatečnost a k nemožnosti měnit důvody zmatečnosti).

K žalobě pro zmatečnost v insolvenčním řízení se Nejvyšší soud vyjádřil především v usnesení ze dne 30. 5. 2019, sen. zn. 29 ICdo 69/2017. V něm vysvětlil, že žaloba pro zmatečnost představuje mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo (zmatečností), jestliže je nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková pravomocná rozhodnutí byla odklizena, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná. Tamtéž uvedl, že žalobou pro zmatečnost lze napadnout (za podmínek upravených v § 229 a násl. o. s. ř.) také rozhodnutí vydané v insolvenčním řízení (srov. § 7 a § 96 odst. 2 insolvenčního zákona). Ve smyslu § 229 odst. 1 o. s. ř. se přitom rozhodnutím, kterým bylo řízení (jeho relativně samostatná fáze) skončeno, v insolvenčním řízení rozumí pro první fázi i rozhodnutí o úpadku a pro druhou fázi i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. K tomu srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. 29 ICdo 16/2016, uveřejněné pod číslem 32/2017 Sb. rozh. obč.

37. Tam, kde v případech uvedených v § 229 odst. 1 a 2 o. s. ř. rozhodl odvolací soud, lze podat žalobu pro zmatečnost buď jen proti jeho rozhodnutí, nebo rovněž proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže trpí zmatečností; rozhodnutí soudu prvního stupně však nelze napadnout samostatně, neboť jeho právní moc (jako jedna z podmínek pro podání žaloby pro zmatečnost) se odvíjí (až) od rozhodnutí odvolacího soudu. Tento závěr sdílí jak literatura (srov. odvolacím soudem citovaný Komentář, str. 1812) tak judikatura Nejvyššího soudu; srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3712/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 27 Cdo 1530/2017.

38. Dovolatel tento závěr (k němuž se Nejvyšší soud hlásí i v této věci) nezpochybňuje, leč namítá, že neodpovídá obsahu spisu.

39. V usnesení ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2958/2013, Nejvyšší soud vysvětlil, že rozhodnutí, proti němuž směřuje žaloba pro zmatečnost, je ve smyslu ustanovení § 232 odst. 1 o. s. ř. označeno tehdy, uvede-li žalobce datum jeho vyhlášení (vydání) a jednací číslo, popřípadě spisovou značku, nebo uvede-li o něm alespoň takové údaje, které je bez pochybností odlišují od jiných soudních rozhodnutí vydaných mezi stejnými účastníky, a které vedou k jeho jednoznačné identifikaci. K těmto závěrům se Nejvyšší soud dále přihlásil např. v usnesení ze dne 14. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2495/2015, nebo v usnesení ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 4305/2016; 21 Cdo 4306/2016. V posledně označeném usnesení též dodal, že rozsah, ve kterém žaloba pro zmatečnost napadá rozhodnutí, proti němuž tento mimořádný opravný prostředek směřuje, je ve smyslu ustanovení § 232 odst. 1 o. s. ř. označen tehdy, jsou-li k tomu zvoleny takové identifikátory, z nichž je (ve svém souhrnu) nepochybně zřejmé, zda je rozhodnutí napadeno ve všech nebo jen některých výrocích,

popřípadě jaké z více výroků rozhodnutí jsou napadeny.

40. V usnesení ze dne 15. února 2013, sp. zn. 21 Cdo 4119/2011, uveřejněném pod číslem 52/2013 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 52/2013“), Nejvyšší soud dále ozřejmil, že v žalobě pro zmatečnost se uvede důvod žaloby (důvod zmatečnosti) nejen tak, aby bylo zřejmé, který z důvodů uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 až 4 o. s. ř. byl uplatněn, ale současně způsobem, aby bylo nepochybné, v čem (v jakém konkrétním protiprávním stavu nebo postupu) je spatřován, s tím, že důvod zmatečnosti může být měněn jen po dobu trvání lhůty k žalobě pro zmatečnost. Tamtéž vysvětlil, že soud při rozhodování o žalobě pro zmatečnost posuzuje napadené rozhodnutí jen z pohledu důvodu zmatečnosti, který byl uveden v žalobě pro zmatečnost nebo který byl označen dodatečně (vedle již uvedeného důvodu zmatečnosti nebo místo něho) v době, kdy ještě běžela lhůta k žalobě pro zmatečnost; těmi důvody zmatečnosti, které byly uplatněny později, se nezabývá, a uplatněnými důvody zmatečnosti je vázán.

41. Obsah spisu (s nímž má být napadené rozhodnutí dle dovolatele v rozporu) dokládá, že:

> [1] Žaloba pro zmatečnost, kterou dovolatel podal u insolvenčního soudu týž den, kdy ji vyhotovil (18. 1. 2016) [č. l. 1-5], obsahuje náležitosti uvedené v § 232 odst. 1 o. s. ř., když jako rozhodnutí, proti němuž směřuje, identifikuje usnesení insolvenčního soudu z 26. 6. 2015, jež napadá v bodě I. výroku, přičemž vymezuje jako důvod zmatečnosti jednak to, že insolvenční navrhovatelé neosvědčili své pohledávky za dlužníkem, takže nebyli účastníky řízení (poukazuje potud na ustanovení § 229 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), jednak to, že insolvenční návrh je za druhého insolvenčního navrhovatele podepsán způsobem, pro který se k němu v souladu s ustanovením § 97 odst. 2 insolvenčního zákona nepřihlíží (poukazuje potud na ustanovení § 229 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.). Žaloba pro zmatečnost obsahuje též vylíčení skutečností, z nichž je dovozována její včasnost.
>
> [2] Podání datované 7. 3. 2016, jímž dovolatel žalobu pro zmatečnost doplnil (č. l. 7-8), nevybočuje z mezí žaloby pro zmatečnost co do identifikace rozhodnutí, proti němuž směřuje, ani co do důvodů zmatečnosti. Totéž platí o dalším podání dovolatele datovaném 7. března 2016 (č. l. 9-10).
>
> [3] V podání datovaném 30. 5. 2016 (č. l. 21-29), označeném zevně (na č. l. 21) jako: „Žaloba pro zmatečnost. Žádost o odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí. Návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků. Návrh na ustanovení zástupce.“, dovolatel znovu výslovně uvádí, že dovolání směřuje (jen) proti usnesení insolvenčního soudu z 26. června 2015 (na č. l. 21) a jen zrušení tohoto usnesení se domáhá (č. l. 28). Tamtéž jako další (nový) důvod zmatečnosti uplatňuje [ve vztahu k soudci insolvenčního soudu D. S. (dále jen „D. S.“)], že insolvenční návrh projednal a rozhodl o něm vyloučený soudce (§ 229 odst. 1 písm. e/ o. s. ř.), dodávaje (co do vylíčení skutečností, z nichž je dovozována včasnost žaloby pro zmatečnost ve vztahu k této vadě řízení), že se o tom dozvěděl až ze sdělení insolvenčního soudu z 27. 5. 2016 (B-108) [č. l. 27].
>
> [4] V podání datovaném 1. 6. 2016 (č. l. 30), jež činí prostřednictvím ustanoveného zástupce (advokáta), dovolatel (nově) „doplňuje“ žalobu pro zmatečnost co do specifikace vad svého insolvenčního řízení (bez poukazu na konkrétní ustanovení občanského soudního řádu vymezující zmatečnostní vady řízení) námitkou, že insolvenční navrhovatelé nedoložili řádné procesní plné moci pro osoby, jež v řízení vystupovaly jako jejich zástupci.
>
> [5] Při jednání u insolvenčního soudu, jež se konalo 6. 6. 2017 (č. l. 41-42), dovolatel prostřednictvím přednesu svého zástupce spojil vadu řízení popisovanou v podání z 1. června 2016 se zmatečnostní vadou dle § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. (č. l. 41 p. v.).

[6] Označení rozhodnutí, proti němuž směřuje žaloba pro zmatečnost (usnesení insolvenčního soudu z 26. 6. 2015), a specifikaci toho, čeho se ten, kdo podal žalobu, domáhá (zrušení usnesení insolvenčního soudu z 26. 6. 2015 v bodě I. výroku a v navazujících výrocích a zastavení insolvenčního řízení), nezměnil dovolatel ani v odvolání proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 6. 6. 2016 (podání datované 6. 6. 2017, č. l. 54-55) a v doplnění tohoto odvolání (podání datované 17. 7. 2017, č. l. 58-59) ani ve vyjádření datovaném 14. 3. 2018 (č. l. 103-106).

[7] Ve vyjádření datovaném 14. 3. 2018 (č. l. 103-106), jež činí prostřednictvím ustanoveného zástupce (advokáta), dovolatel (mimo jiné) označuje podání datované 30. 5. 2016 jako další (novou) žalobu pro zmatečnost („žaloba pro zmatečnost 2“) a vyjadřuje se nesouhlasně k tomu, že insolvenční soud má za to, že jde jen o doplnění původní žaloby pro zmatečnost (č. l. 104 p. v.).

[8] Podáním datovaným 15. 3. 2018, podaným u insolvenčního soudu osobně dne 4. 4. 2018 (č. l. 118-126), označeným jako „doplnění žalobního návrhu“, dovolatel doplnil žalobu ohledně toho, čeho se jí domáhá, tak, že navrhuje, aby insolvenční soud zrušil usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015 (ve znění usnesení insolvenčního soudu ze dne 17. 7. 2015), a usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015, a aby současně zastavil insolvenční řízení (článek X. podání, č. l. 126).

42. V návaznosti na výše popsané Nejvyšší soud podotýká, že otázka doručení rozhodnutí, proti němuž směřuje žaloba pro zmatečnost, má (s přihlédnutím k dikci § 232 odst. 2 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 234 o. s. ř.) určitý význam i při zkoumání závěru o (ne)přípustnosti této žaloby.

43. Základním informačním zdrojem o průběhu insolvenčního řízení je insolvenční rejstřík, v němž insolvenční soud zveřejňuje chronologicky s uvedením okamžiku vložení: a/ rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, b/ veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, a c/ další informace, o kterých tak stanoví insolvenční zákon (§ 419 a násl. insolvenčního zákona). Dále jsou práva dlužníka v insolvenčním řízení chráněna tím, že dlužníku jsou písemnosti v insolvenčním řízení doručovány, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, zvlášť (§ 75 odst. 2 insolvenčního zákona); srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. 29 NSČR 93/2014, uveřejněné pod číslem 58/2016 Sb. rozh. obč.

44. Dovolatel správně vystihl, že v dané věci nejde o to, zda mu rozhodnutí o úpadku bylo doručeno, nýbrž o to, zda a kdy mu bylo doručeno „zvlášť“. S přihlédnutím k ustanovení § 74 odst. 1 insolvenčního zákona totiž platí, že zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku (doručení vyhláškou ve smyslu § 71 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) je dokladem o doručení i při zvláštním způsobu doručení této písemnosti. V poměrech dané věci to znamená (ve vazbě na ustanovení § 71 odst. 2 insolvenčního zákona), že usnesení ze dne 26. 6. 2015 doručil insolvenční soud účastníkům insolvenčního řízení téhož dne v 14.23 hodin, a opravné usnesení ze dne 17. 7. 2015 téhož dne v 9.30 hodin. Potvrzující usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015 pak bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku dne 22. 12. 2015 v 14.06 hodin. V témže okamžiku pak (opět v souladu s ustanovením § 74 odst. 1 insolvenčního zákona, ve spojení s ustanovením § 71 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) nabylo i právní moci (a jeho prostřednictvím tak nabylo právní moci i usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015, ve znění usnesení insolvenčního soudu ze dne 17. 7. 2015). Lhůta k podání opravného prostředku (jímž je i žaloba pro zmatečnost jako opravný prostředek mimořádný) pak v souladu s ustanovením § 74 odst. 2 insolvenčního zákona začíná běžet těm osobám (adresátům), jimž se rozhodnutí insolvenčního soudu doručuje zvlášť (a mezi něž podle § 75 odst. 2 insolvenčního zákona povinně patří i dlužník), ode dne, kdy jim byla písemnost doručena zvláštním způsobem.

45. Tam, kde je účastník insolvenčního řízení nebo jiný procesní subjekt, jemuž se písemnost doručuje „zvláštním způsobem“, zastoupen zástupcem s procesní plnou mocí, platí o tomto zastoupení pro insolvenční řízení obdobně (v souladu s ustanovením § 20 odst. 1 insolvenčního zákona) ustanovení části první hlavy třetí občanského soudního řádu, tedy i ustanovení § 28 odst. 2 o. s. ř., jež určuje (v rozhodné době určovalo), že odvolání plné moci účastníkem nebo její výpověď zástupcem jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly účastníkem nebo zástupcem oznámeny; vůči jiným účastníkům řízení jsou účinné, jakmile jim byly oznámeny soudem. S odvolacím soudem lze souhlasit potud, že odvolání procesní plné moci ze dne 30. 4. 2015, kterou dlužník zmocnil k zastupování v insolvenčním řízení advokáta Mgr. P. K. (dále jen „P. K.“) [A-56/5], ač datováno 11. 6. 2015, se stalo vůči insolvenčnímu soudu účinným až 2. 7. 2015, kdy mu bylo doručeno (B-2). Dne 26. 6. 2015, kdy dal D. S. kanceláři pokyn k doručení rozhodnutí o úpadku (A-58, vedlejší dokument), i dne 29. 6. 2015, kdy insolvenční soud doručil rozhodnutí do datové schránky „BKK L. s. r. o.“ (dále jen „advokátní kancelář“), tedy dlužník stále měl zástupce s procesní plnou mocí (P. K.). Na tom vzhledem k ustanovení § 252 odst. 3 insolvenčního zákona ničeho nezměnily ani účinky současně prohlášeného konkursu na majetek dlužníka (bod II. výroku usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. června 2015). Srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 303/2001, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 6, ročníku 2002, pod číslem 101.

46. Již v poměrech upravených zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), Nejvyšší soud při výkladu ustanovení § 13 odst. 2 věty druhé ZKV, ve znění účinném do 30. 4. 2000 (jež určovalo, že dlužníkovi se usnesení o prohlášení konkursu doručí do vlastních rukou), vysvětlil, že je-li dlužník v řízení o návrhu na prohlášení konkursu na jeho majetek zastoupen opatrovníkem, zákonným zástupcem nebo zástupcem s plnou mocí pro celé řízení, doručí soud usnesení o prohlášení konkursu do vlastních rukou tohoto zástupce (a nikoli již dlužníku samotnému). Srov. usnesení ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 31 Cdo 921/2000, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 11, ročník 2000, pod číslem 129. Shodně pak vyložil obdobné pravidlo poté, kdy se ve struktuře § 13 ZKV posunulo (s dílčími gramatickými úpravami, jež neměnily jeho význam) do odstavce 4 věty druhé (ve znění účinném do 31. 12. 2007); srov. usnesení ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 739/2002. Také v poměrech upravených insolvenčním zákonem platí, že na základě pravidla, které insolvenčnímu soudu ukládá doručit soudní písemnost účastníku insolvenčního řízení nebo jinému procesnímu subjektu také „zvláštním způsobem“ (§ 75 odst. 1 insolvenčního zákona), se v případě, že takový účastník nebo jiný procesní subjekt je zastoupen (pro celé řízení) zástupcem na základě zákona, zástupcem na základě plné moci, nebo zástupcem na základě soudního rozhodnutí, tato písemnost doručí pouze tomuto zástupci [nikoli již účastníku (jinému procesnímu subjektu) samotnému]. Je-li tedy dlužník v době doručování rozhodnutí o úpadku zastoupen advokátem [což je zástupce, jemuž lze ve smyslu ustanovení § 25 odst. 1 věty druhé o. s. ř. udělit pouze plnou moc pro celé řízení (procesní plnou moc)], pak na základě pravidla, že rozhodnutí o úpadku doručí dlužníku „zvlášť“, a to „do vlastních rukou“ (§ 75 odst. 2, § 138 odst. 1 insolvenčního zákona), je insolvenční soud povinen doručit je „do vlastních rukou“ pouze tomuto advokátu (nikoli již dlužníku samotnému). Doručí-li insolvenční soud v této procesní situaci rozhodnutí o úpadku pouze do vlastních rukou dlužníka, nebo doručí-li je jak do vlastních rukou advokáta, tak do vlastních rukou dlužníka, je doručení do vlastních rukou dlužníka neúčinné (pro doložení doručení zvláštním způsobem právně bezcenné).

47. Ze spisu nicméně plyne, že soudní kancelář insolvenčního soudu vedle toho, že rozhodnutí o úpadku (v rozporu s referátem D. S., který takový pokyn nevydal) doručila přímo dlužníku, v souladu s pokynem doručila rozhodnutí o úpadku tomu, kdo byl v jeho záhlaví označen jako zástupce dlužníka (advokátní kanceláři); takové označení zástupce dlužníka (jímž byl P. K.) však bylo zjevně nesprávné. Doručení písemnosti (prostřednictvím datové schránky právnické osoby) do vlastních rukou adresáta, jímž je advokátní kancelář (společnost s ručením omezeným), ve které působí advokát, jemuž účastník řízení udělil procesní plnou moc, nedokládá doručení písemnosti do vlastních rukou

tohoto advokáta (zde P. K.). Srov. shodně např. v dovolání označený rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 5. 2015, sp. zn. 7 Afs 60/2015, uveřejněný pod číslem 3255/2015 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, dostupný i na webových stránkách Nejvyššího správního soudu). Dovolání je proto potud důvodné.

48. Pro výsledek dovolacího řízení má však význam i to, jakým způsobem a kdy doručil insolvenční soud dlužníku zvláštním způsobem potvrzující usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015. K tomu budiž předem poznamenáno, že v době doručování tohoto usnesení odvolacího soudu dlužníka opět zastupoval advokát P. K. Nedělo se tak na základě procesní plné moci ze dne 30. 4. 2015, na kterou nepřiléhavě odkazuje protokol o jednání před odvolacím soudem ze dne 25. 11. 2015 (A-106), nýbrž na základě procesní plné moci ze dne 23. 11. 2015 (A-103). Ostatně předmětné (opětovné) zastoupení dokládá již ten fakt, že k jednání u odvolacího soudu se dostavili jak dlužník, tak P. K., a že P. K. bez námitek přítomného dlužníka vystupoval po celou dobu jednání jako jeho zástupce. Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 495/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 5, ročníku 1998, pod číslem 40, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4506/2011.

49. Potvrzující usnesení odvolacího soudu ze dne 25. l1. 2015 bylo doručeno zvlášť nejen (nesprávně a ve smyslu argumentace v odstavci [46] výše neúčinně) přímo dlužníku (poštou, opět na adresu „L. 1/3“), a to 14. 1. 2016 [srov. doručenku u A-110], nýbrž (správně) také zástupci dlužníka na základě procesní plné moci (P. K.), a to 4. 1. 2016 (prostřednictvím datové schránky) [srov. potvrzení o dodání a doručení do datové schránky u A-110].

50. Pondělí 4. 1. 2016 je tudíž dnem, kdy dlužníku v intencích v § 234 insolvenčního zákona začala běžet tříměsíční lhůta k podání žaloby pro zmatečnost proti předmětnému usnesení odvolacího soudu v těch případech, které se řídí ustanovením § 234 odst. 1 o. s. ř. Posledním dnem této lhůty bylo pondělí 4. 4. 2016.

51. Z výše uvedeného plyne, že ve vztahu k těm důvodům zmatečnosti, které uplatnil původní žalobou 18. 1. 2016 (§ 229 odst. 1 písm. b/ a d/ o. s. ř.), a pro něž platí lhůta uvedená v § 234 odst. 1 o. s. ř., mohl dovolatel napravit pochybení spočívající v tom, že žalobu pro zmatečnost nepřípustně podal pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jen do doby, než zmeškal lhůtu k podání žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutí odvolacího soudu (do 4. 4. 2016), což se nestalo.

52. U důvodu zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. e/ o. s. ř., uplatněného podáním datovaným 30. 5. 2016 (srov. odstavec [41] bod 3/ výše), kde subjektivní tříměsíční lhůta začíná běžet ode dne, kdy se ten, kdo žalobu podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl (§ 234 odst. 3 o. s. ř.), připíná dovolatel v předmětném podání počátek běhu této lhůty ke sdělení insolvenčního soudu z 27. 5. 2016 (B-108), zveřejněném v insolvenčním rejstříku téhož dne (v pátek) v 12.51 hodin. Potud tedy mohl dovolatel napravit pochybení spočívající v tom, že žalobu pro zmatečnost nepřípustně podal pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jen do doby, než pro tvrzenou zmatečnost zmeškal lhůtu k podání žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutí odvolacího soudu (do pondělí 29. 8. 2016), což se (opět) nestalo.

53. O důvodu zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., k němuž se dovolatel [ve vazbě na skutečnosti vymezené podáním datovaným 1. 6. 2016 (srov. odstavec [41] bod 4/ výše)] přihlásil (až) při jednání u insolvenčního soudu, jež se konalo 6. 6. 2017 (srov. odstavec [41] bod 5/ výše), podle literatury i ustálené judikatury Nejvyššího soudu platí, že žalobě pro zmatečnost lze vyhovět, jen týká-li se tento důvod zmatečnosti toho, kdo žalobu podal. Srov. Komentář, s. 1813, nebo např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročníku 2004, pod číslem 9. Jinak řečeno, osoba, která podává žalobu pro zmatečnost z důvodu zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., musí tvrdit (chce-li s

takovou žalobou uspět), že jako účastník řízení neměla procesní způsobilost nebo nemohla před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2 o. s. ř.) a (současně) nebyla řádně zastoupena. Jen v souvislosti s takovými tvrzeními dává smysl určení počátku běhu subjektivní tříměsíční lhůty k podání žaloby pro zmatečnost podle § 234 odst. 2 o. s. ř., tedy dnem, kdy účastníku byl ustanoven zástupce nebo kdy odpadla překážka, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat nebo pro kterou nemohl před soudem vystupovat.

54. Tvrzení toho, kdo podává žalobu pro zmatečnost (zde dlužníka), že procesní způsobilost neměl nebo nemohl před soudem vystupovat a nebyl řádně zastoupen jiný účastník řízení (zde oba insolvenční navrhovatelé), lhostejno, zda (následně) podpořené výslovným odkazem na ustanovení § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., nevystihuje z obsahového hlediska zmatečnostní vadu řízení dle tohoto ustanovení (srov. R 52/2013), takže je vyloučeno na jeho základě spojovat počátek běhu subjektivní lhůty k podání žaloby pro zmatečnost se skutečnostmi (jež ten, kdo žalobu takto podává, o sobě logicky ani nemůže tvrdit) uvedenými v ustanovení § 234 odst. 2 o. s. ř. (a platí pro ně obecná subjektivní lhůta dle § 234 odst. 1 o. s. ř.). V poměrech dané věci to (opět) znamená, že ohledně tvrzení obsažených v podání z 1. 6. 2016, pro něž následně odkázal na ustanovení § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., mohl dovolatel napravit pochybení spočívající v tom, že žalobu pro zmatečnost nepřípustně podal pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jen do doby, než zmeškal lhůtu k podání žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutí odvolacího soudu (do 4. 4. 2016), což se (opět) nestalo.

55. Na běh lhůty k podání žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutí odvolacího soudu přitom neměla žádný vliv ani skutečnost, že proti onomu rozhodnutí bylo podáno dovolání. Ustanovení § 235 odst. 2 o. s. ř. totiž nelze použít v řízení o žalobě pro zmatečnost podané proti rozhodnutí insolvenčního soudu vydanému v insolvenčním řízení (§ 96 odst. 2 insolvenčního zákona), a to z příčin, jež Nejvyšší soud ozřejmil např. v usnesení ze dne 30. 1. 2020, sen. zn. 29 ICdo 144/2019 (ústavní stížnost proti tomuto usnesení podanou odmítl Ústavní soud, stejně jako návrh na zrušení § 96 odst. 2 insolvenčního zákona, usnesením ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. II. ÚS 1429/20 dostupným na webových stránkách Ústavního soudu).

56. Definitivní odpověď na otázku č. 2 se opět podává z literatury i ustálené judikatury Nejvyššího soudu. V literatuře (srov. opět Komentář, s. 1839) se na téma „změny“ žaloby pro zmatečnost uvádí, že povahou řízení je vyloučeno užít (i) § 95 o. s. ř., čemuž pro „změnu“ žaloby pro zmatečnost formou „rozšiřování“ tvrzených důvodů zmatečnosti, jimiž je postiženo rozhodnutí, proti kterému tato žaloba od počátku směřuje, odpovídají závěry formulované v R 52/2013. Uzavírá-li totiž předmětné rozhodnutí, že soud při rozhodování o žalobě pro zmatečnost posuzuje napadené rozhodnutí jen z pohledu důvodu zmatečnosti, „který byl uveden v žalobě pro zmatečnost“ nebo „který byl označen dodatečně (vedle již uvedeného důvodu zmatečnosti nebo místo něho) v době, kdy ještě běžela lhůta k žalobě pro zmatečnost“ a „těmi důvody zmatečnosti, které byly uplatněny později“, se nezabývá, pak se odtud logicky podává, že soud samostatně nerozhoduje (způsobem uvedeným v § 95 o. s. ř.) o přípustnosti „rozšiřování“ tvrzených důvodů zmatečnosti; s tím, zda později uplatněné důvody zmatečnosti jsou včasné, se vypořádá v důvodech rozhodnutí o žalobě. Z R 52/2013 v této souvislosti též plyne, že tam, kde již podaná žaloba pro zmatečnost směřuje proti témuž rozhodnutí (stejným výrokům téhož rozhodnutí) jako podání, jímž osoba, která žalobu podala, uplatní (v řízení před soudem prvního stupně) nový (další) důvod zmatečnosti, není (poměřováno obsahem takového podání a jeho významem pro již zahájené řízení o původní žalobě) žádného rozumného důvodu zacházet s takovým podáním jako s novou žalobou pro zmatečnost směřující proti stejnému rozhodnutí (což platí i pro podání dovolatele z 30. 5. 2016).

57. Ve vztahu k podání z 15. 3. 2018, jímž se dovolatel v řízení poprvé (nově) domáhal i zrušení usnesení odvolacího soudu z 25. 11. 2015 (srov. odstavec [41] bod 8/ výše), Nejvyšší soud zdůrazňuje, že již ve stanovisku pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015, uveřejněném pod číslem 1/2017 Sb. rozh. obč., v návaznosti na závěry formulované usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001, uveřejněném pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč., a v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 2847/2011, uveřejněném pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., vysvětlil (srov. odstavec [53] tamtéž), že procesní úkony se liší od hmotněprávních úkonů především v tom, že právní účinky nevyvolávají samy o sobě, nýbrž až ve spojení s dalšími procesními úkony soudu či účastníků, jež jim v průběhu občanského soudního řízení předcházejí nebo po nich následují. Je pojmově vyloučeno, aby pro omyl, který se projevil neshodou mezi jeho vůlí a jejím projevem, účastník řízení napadl platnost svého procesního úkonu, jehož prostřednictvím se uskutečňuje vlastní cíl občanského soudního řízení. Každý procesní úkon je proto nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil, a tím, co jím projevit chtěl, nemá žádný vliv na procesní úkon a jeho účinnost. Poměřováno těmito závěry neprojevil dovolatel podáním z 15. 3. 2018 navenek vůli označit jinak rozhodnutí, proti němuž směřuje jeho žaloba pro zmatečnost, přinejmenším vůli rozšířit výčet rozhodnutí, proti kterým má žaloba pro zmatečnost směřovat, o usnesení odvolacího soudu z 25. 11. 2015 [na čemž ničeho nemění skutečnost, že v závěru podání jinak (šířeji) formuloval to, čeho se podanou žalobou domáhá (§ 232 odst. 1 o. s. ř.)]. Ostatně, i kdyby podání z 15. 3. 2018 bylo pokládáno za podání, jehož přípustností se měly soudy zabývat (ve smyslu § 95 o. s. ř.) v rovině rozšíření výčtu rozhodnutí, proti kterým směřuje žaloba pro zmatečnost, o usnesení odvolacího soudu z 25. 11. 2015, vzhledem k tomu, že šlo (co do možnosti podat žalobu proti usnesení odvolacího soudu z 25. 11. 2015) o podání zjevně opožděné (srov. závěry formulované v odstavcích [48] až [54] výše), bylo vyloučeno přiznat mu pro dovolatele příznivé účinky.

58. Vytýká-li dovolatel odvolacímu soudu, že závěr o nepřípustnosti žaloby pro zmatečnost přijal, aniž mu při odvolacím jednání poskytl poučení podle § 118a o. s. ř., pak přehlíží, že odvolací soud své rozhodnutí nezaložil ani na tom, že dovolatel neunesl břemeno tvrzení (že ani netvrdil určitou, pro věc významnou skutečnost), což je podstata poučovací povinnosti dle § 118a odst. 1 o. s. ř., ani na tom, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak než podle účastníkova právního názoru, takže mělo být doplněno vylíčení rozhodných skutečností, což je podstata poučovací povinnosti dle § 118a odst. 2 o. s. ř., ba ani na tom, že dovolatel neunesl důkazní břemeno o určité (jím tvrzené) skutečnosti, což je podstata poučovací povinnosti dle § 118a odst. 3 o. s. ř. (k § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. srov. shrnutí relevantní judikatury v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2020, sen. zn. 29 ICdo 151/2018). Přitom dovolatel neměl být překvapen tím, že odvolací soud zkoumal přípustnost žaloby pro zmatečnost, již proto, že stejnému zkoumání tuto žalobu podrobil insolvenční soud; v prvním rozhodnutí (usnesení ze dne 6. 6. 2016) na dané téma výslovně uzavřel, že předmětná žaloba je přípustná, a ve druhém rozhodnutí (usnesení ze dne 4. 5. 2018) se k tomuto závěru přihlásil (srov. odstavec 19. odůvodnění) právě poukazem na závěry usnesení prvního. Byla-li právní otázka, kterou odvolací soud zkoumal s jiným výsledkem, zkoumána již insolvenčním soudem (soudem prvního stupně), pak účastník takovým postupem překvapen být nemůže (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 914/2014, uveřejněného pod číslem 107/2014 Sb. rozh. obč.).

59. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž co do závěru, že žaloba pro zmatečnost není přípustná, jelikož směřuje pouze proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015, i v tom, že s podáním dovolatele z 30. 5. 2016 nezacházel jako s další (samostatnou) žalobou pro zmatečnost, správné.

60. K otázkám č. 3 a 4 (K domněnce doručení a k doručovací adrese).

Obecně platí, že spočívá-li rozhodnutí, jímž odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, na posouzení více právních otázek, z nichž každé samo o sobě vede k témuž výsledku, pak závěr, že odvolací soud jednu z těchto otázek vyložil správně, nutně činí bezpředmětným (u přípustného

dovolání neopodstatněným) věcný přezkum ostatních otázek (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné pod číslem 48/2006 Sb. rozh. obč., nebo též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 704/2012). V situaci, kdy samostatný důvod pro zamítnutí žaloby pro zmatečnost dávají již odpovědi na otázky č. 1 a 2, shledává Nejvyšší soud bezpředmětným odpovídat na otázky č. 3 a 4.

61. Nejvyšší soud dodává, že na správnost závěru o nepřípustnosti žaloby pro zmatečnost nemá žádný vliv případná nejistota v tom, zda (zda vůbec) bylo usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015 doručeno dlužníku zvláštním způsobem. Již v usnesení ze dne 30. 9. 1999, sp. zn. 20 Cdo 775/98, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 5, ročníku 2000, pod číslem 52, Nejvyšší soud vysvětlil, že tam, kde je doručení soudního rozhodnutí účastníku neúčinné (např. proto, že je soud nedoručil advokátu, nýbrž přímo účastníku řízení) a účastník v takovém případě přesto podá v zákonné lhůtě opravný prostředek, je tím závada v doručení zhojena. K témuž závěru se Nejvyšší soud přihlásil např. též v usnesení ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 202/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 7, ročníku 2004, pod číslem 135. O takový případ přitom jde i v této věci.

62. Chybný je i předpoklad dovolatele, že nezachytila-li podpis samosoudce fotokopie usnesení insolvenčního soudu ze dne 26. 6. 2015 založená v procesním spisu, pak je dáno, že ani originál usnesení nebyl podepsán samosoudcem nebo jinou oprávněnou osobou. Tento názor totiž nezohledňuje rozdíly mezi náležitostmi originálu soudního rozhodnutí a jeho stejnopisu [jak je pro soudy nižších stupňů v rozhodné době vymezovala instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy (dále jen „kancelářský řád“)]; srov. § 14 a násl. kancelářského řádu, ani technické postupy při vedení elektronického insolvenčního spisu, jejž na úrovni zákona předjímá ustanovení § 419 odst. 2 insolvenčního zákona, a které plynou především z ustanovení § 215a a násl. kancelářského řádu (v rozhodném znění). Rozpor se závěry formulovanými v R 1/2014 (úsudek, že originál rozhodnutí nebyl podepsán) z takové argumentace neplyne.

63. Žádný vliv na výsledek dovolacího řízení nemá ani námitka dovolatele, že soudy jako se zástupcem druhého insolvenčního navrhovatele nesprávně jednaly s P. B.; dovolatel (v duchu stejné logiky jako je ta, kterou Nejvyšší soud popsal při výkladu ustanovení § 229 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) není osobou oprávněnou dovolávat se takto ochrany procesních práv jiných účastníků řízení (tuto námitku by případně měl k dispozici jen druhý insolvenční navrhovatel).

64. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

65. Absence výroku o nákladech dovolacího řízení je dána tím, že žaloba pro zmatečnost je (pouze) mimořádným opravným prostředkem podaným (v této věci) proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení, v němž si každý z účastníků nese náklady insolvenčního řízení ze svého (§ 170 písm. f/ insolvenčního zákona). Srov. shodně např. též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 6/2014, uveřejněného pod číslem 51/2017 Sb. rozh. obč.

66. Závěrem (a již bez vlivu na výsledek dovolacího řízení) Nejvyšší soud dodává, že nepřehlédl (z insolvenčního rejstříku je patrno), že dlužník podal 28. 7. 2016 u insolvenčního soudu samostatně žalobu pro zmatečnost proti usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015, odůvodněnou jinou (další) zmatečnostní vadou řízení ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. f/ o. s. ř., vztaženou jen k usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015. Tuto žalobu pro zmatečnost insolvenční soud zamítl (jako opožděnou) usnesením ze dne 19. 2. 2019; toto usnesení insolvenčního soudu pak odvolací soud (k odvolání dlužníka) potvrdil usnesením ze dne 26. 6. 2019, které nabylo právní moci 1. 8. 2019 (den jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku).

67. Další žalobu pro zmatečnost proti usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015 podal dlužník u insolvenčního soudu samostatně dne 7. 6. 2017. Tuto žaloba pro zmatečnost odůvodnil dlužník existencí zmatečnostních vad řízení dle § 229 odst. 1 písm. b/ a d/ o. s. ř., odůvodněných skutkově stejně jako u žaloby pro zmatečnost v této věci. Tuto žalobu pro zmatečnost insolvenční soud zamítl (jako opožděnou) usnesením ze dne 26. 4. 2019; toto usnesení insolvenčního soudu pak odvolací soud (k odvolání dlužníka) potvrdil usnesením ze dne 26. 6. 2019, které nabylo právní moci 1. 8. 2019 (den jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku).

68. Žaloba pro zmatečnost ze dne 28. 7. 2016 se týkala jiného důvodu zmatečnosti, a pro důvody zmatečnosti uplatněné žalobou ze dne 7. 6. 2017 platí tříměsíční subjektivní lhůta uvedená v § 234 odst. 1 o. s. ř. počítaná ode dne, kdy usnesení odvolacího soudu ze dne 25. 11. 2015 bylo doručeno zvláštním způsobem zástupci dlužníka s procesní plnou mocí (od 4. 1. 2016). Závěry formulované v tomto rozhodnutí tedy neodporují ani rozhodnutím soudů o těchto následných žalobách pro zmatečnost.